

Onderzoek geeft positief beeld van de inrichting en de effecten van schakelklassen

Sinds 1 augustus 2006 stelt het kabinet in het kader van het onderwijsachterstandenbeleid middelen beschikbaar voor schakelklassen voor autochtone en allochtone kinderen met een grote achterstand in de Nederlandse taal. In een schakelklas krijgen leerlingen een jaar lang intensief taalonderwijs in een aparte klas tijdens de reguliere schooltijden (voltijds of deeltijds), óf tijdens extra lessen na schooltijd (verlengde schooldag). De schakelklas kan parallel aan groep 1 t/m 8 worden opgezet, maar ook als extra jaar tussen de reguliere groepen (bijvoorbeeld tussen groep 3 en 4), als instroomgroep voorafgaand aan groep 1 of als een kopklas na groep 8. Ook kinderen die nog niet zo lang in Nederland wonen, de zogenaamde 'nieuwkomers' of 'neveninstromers', mogen aan schakelklassen deelnemen.

Het onderwijs in de schakelklas moet erop gericht zijn om de taalachterstand te verminderen, zodat de leerling na het schakeljaar het onderwijs in de reguliere klas kan vervolgen, of in het geval van de kopklas, door kan stromen naar een hogere vorm van voortgezet onderwijs.

In schooljaar 2006/2007 zijn in circa 50 gemeenten ongeveer 115 'gewone' schakelklassen opgezet voor in totaal circa 1.250 leerlingen en 61 projecten voor neveninstromers met in totaal circa 1.000 leerlingen. Er zijn vooral allochtone leerlingen in de schakelklassen geplaatst: 90% van de leerlingen is van allochtone afkomst.

In opdracht van het Ministerie van OCW hebben het ITS in Nijmegen en het SCO-Kohnstamm Instituut in Amsterdam onderzocht welke varianten schakelklassen er zijn opgezet, wat de ervaringen zijn met de uitvoering, en wat de effecten van de verschillende varianten zijn op de taal, lees- en rekenprestaties van de kinderen en op hun zelfvertrouwen, gedrag en schoolwelbevinden.

Uit het onderzoek blijkt dat de resultaten in het algemeen positief zijn. De meeste schakelklaskinderen zijn méér vooruit zijn gegaan op taal en lezen dan de qua aanvangsniveau en achtergrondkenmerken vergelijkbare kinderen die *niet* in een schakelklas hebben gezeten. Vooral het feit dat er winst is geboekt op begrijpend lezen, een vaardigheid die cruciaal is voor verder schoolsucces, is verheugend. Ook de kopklas blijkt over het geheel genomen op te leveren wat er van werd verwacht: de kopklassers hebben na het schakeljaar hogere scores op de Cito-Eindtoets gehaald en hogere adviezen voortgezet onderwijs gekregen dan vóór het schakeljaar.

Behalve deze 'harde' positieve effecten, zijn ook de ervaringen van de betrokkenen gunstig. Het (gedeeltelijk) onderwijs krijgen in een aparte groep wordt door de schakelklaskinderen niet als negatief ervaren. Ze voelen zich op hun gemak in de schakelklas en voelen zich niet gestigmatiseerd. Ook hun ouders zijn tevreden met de deelname van hun kind aan de schakelklas en met de vorderingen die in het schakeljaar zijn gemaakt. Bij gemeente-ambtenaren, schooldirecteuren, IB'ers en leerkrachten van de schakelklas overheersen eveneens enthousiasme, motivatie en het gevoel met een succesvolle activiteit bezig te zijn. De meest genoemde knelpunten zijn de strakke regelgeving, de korte voorbereidingstijd en het vervangen van zieke schakelleerkrachten.

Er zijn dus goede resultaten geboekt, maar dat wil niet zeggen dat schakelklassen nu al als panacee voor achterstandsbestrijding beschouwd kunnen worden. Het verbeteren van de taalvaardigheid is immers geen doel op zich; de uiteindelijke doelstelling is dat kinderen met succes de schoolloopbaan in de reguliere klas kunnen vervolgen, en liefst doorstromen naar een hogere vorm van voortgezet onderwijs dan zónder schakelklas mogelijk was geweest. Of die doelstellingen worden bereikt, kan pas worden vastgesteld als de schoolloopbanen van schakelklaskinderen verder worden gevolgd.

L. Mulder, G. Ledoux e.a. (2008). *Inrichting en effecten van schakelklassen. Resultaten van het evaluatieonderzoek schakelklassen in het schooljaar 2006/2007*. Nijmegen/Amsterdam: ITS/SCO-Kohnstamm Instituut